

átadására törekedjék. Tanítsa meg növendékeit arra, hogy kritikával fogadják a különféle propagandákat. Ismertesse meg velük a mindennapi életből vett propagandák általános jellemvonásait, az értelem helyett az érzelmi hatásokra építő voltukat, egyoldalúságukat stb. Az iskola védve legyen a politikai irányzatokkal szemben, a tanító magatartása pedig egyikkel szemben se legyen elfogult, igyekezzék tanítványainak megmutatni valamennyinek erőnyeit, de hibáit is, azonban ne befolyásolja őket egyik irányban sem.

Ezek azok az eszményi követelmények, amelyek az amerikai tanügyi bizottságoknak jóformán minden utasításában szerepelnek. Hogy a megvalósulás közben mivé válnak, arról nem kapunk felvilágosítást.

Minden fejezet végén vezető kérdések, felmerülhető problémák vannak összegyűjtve, melyek egyrészt újszerű megvilágításban mutatják be a tárgyalt anyagot, másrészt az ugyancsak fejezetenként csatolt bőséges irodalmi tájékoztatóssal az önálló továbbmunkálkodásra buzdítanak. *Fábián Anna.*

Karl Friedrich Sturm: Deutsche Erziehung im Werden. Von der pädagogischen Reformbewegung zur völkischen und politischen Erziehung. Osterwieck 1935. 3. kiad. Zickfeldt. 145 lap.

Már a könyv címéből is kitetszik, hogy a szerző tulajdonképpen két kérdéssel akar foglalkozni és ennek megfelelően a tárgyalást is két részre osztja. Az elsőben a pedagógiai reformmozgalmakkal, a másodikban pedig a népi és politikai neveléssel foglalkozik.

Az 1890-től 1930-ig lefolyt reformmozgalmak szellemi úttörőinek Langbehn, Lagarde-ot és Nietzschét tekinti, mivel ezek kezdik meg a küzdelmet a régi herbarti nevelési rend ellen, főleg pedig ennek individualizmusa, moralizmusa, intellektualizmusa és mechanizmusa ellen. Pestalozziban újra felfedezik a spontaneitás és a közösség eszméjét, s ez az eszme élteti azután a reformmozgalmak sokaságát, így a személyiség pedagógiáját, az esztétikai pedagógiát, a Rousseau-ra támaszkodó gyermekpszichológiai irányt, a szociálpedagógiát, a munkaiskolai mozgalmat és Montessori Mária pedagógiáját is. Valamennyi reformpedagógiai iránytnak célja a személyiségnek a közösségben való kifejlésztése, mégpedig éppen a személyes spontaneitás alapján.

A világnézet változása, az új neveléstudomány és a népi sors azonban új nevelést határoz meg, ez pedig a népi és politikai nevelés. Ennek elveit fejtegeti a szerző könyvének második részében. A század első negyedében új embertípus alakul ki: a politikai, azaz tudatosan aktív ember típusa. A neveléstudományban új szempontok érvényesülnek, mivel a nevelés az egész életen át különböző nevelési objektumok útján folyik és mindig az egyénfeletti, a népiségre irányul. Hitler, a nemzeti szocialista állam alapítója az új neveléstudomány győzelmét is elősegítette, mert az individualizmus helyébe az univerzalizmust állította, a céltudatos gondolkodást és cselekvést. A népi nevelés feladata a korszerű német ember formálása, amit legjobban kifejez az az elv, hogy a mai német ember „Hitler: hű követője“ legyen. Nagy megkötést jelent ez a népi nevelés, mert a germán fajt, ennek testi-lelki tulaj-

donságait a vér, a föld és a szellem határozza meg. Ez a faj tettel küzd világrendjéért és ebben a küzdelemben legnagyobb értéke a becsület. A politikai nevelésnek leghatásosabb eszköze a szimbólum, a Hitler-köszöntés és a kampóskeresztes zászló. A nemzeti szocialista ifjúság gimnasztikai és múzsa nevelésben részesül, ezekhez társul a szigorú fegyvelmező nevelés, melyet különböző közösségformák szolgáltatnak. Ilyen közösségforma a család, melynek feladata a nép fenntartásáról való gondoskodásán kívül a népi javak átszármaztatása is. A népi, politikai közösség feladatainak teljesítésére az iskola készít elő, amelynek oktatási anyagát a német szempont szemmel tartásával kell kiválogatni. Az oktatás anyagán kívül igen fontos nevelési eszköz még a rádió, a film, főleg a faji ismeretek közlésében; a vándorlások, táborozások pedig a földdel hozzák érintkezésbe az ifjúságot. Az ifjúsági és férfiszövetségek feladata a politikai gondolkodású és aktív nemzedék kialakítása. A Hitler-Jugend egység szellemét a táborozások és az ifjúsági otthonokban töltött esték biztosítják; ezek számára a Reichsschuljugendführung havonként kétszer ad ki elbeszélés- és dalgyűjteményt tanítás és szórakoztatás céljából. A HJ folytatása a férfikorban a hadsereg, a SA (Sturm-Abteilung), SS (Schutz-Staffel) és a Freiwilliger Arbeitsdienst (FAD), melyekben testi és értelmi nevelés folyik, hogy a nép fiai hozzászokjanak a védelemhez és a rendhez. A FAD nevelő hatása a legértékesebb, mert életlehetőséget teremt.

A nemzeti szocialista nevelés is ki akarja fejleszteni a személyiséget, ámde ezt a közösségben akarja elérni. Személyiség az, aki megoldja a nép, az állam korszerű feladatait.

Orphanides Anna.

Dr. Fritz Lange: Die Sprache des menschlichen Antlitzes. Eine wissenschaftliche Physiognomik und ihre praktische Verwertung im Leben und in der Kunst. Mit 308 Abbildungen im Text, auf 8 Tafeln und 1 Ausschlag-Tafel. München—Berlin, 1937. J. F. Lehmanns Verlag. 8-r., 228 l.

Lange professzor, a müncheni orthopaediai klinika volt főnöke, ötvenéves orvosi tapasztalata alapján írta meg tudományos emberismeretnát, melynek eredményei a gyakorlati pedagógia szempontjából is haladást jelentenek. Az emberi arc izmainak működését vette az eddigieknél behatóbb vizsgálat alá és mindegyik arcizomnak pontosan megállapította emberismeretnani jelentőségét. Munkája az emberi arc fejlődésének, játékának és jelképtanának széles látókörű és szigorú kritikája, mely gyakorlati céljaira való tekintettel teljesen mellőzi a metafizikai megmondolásokat és csupán konkrét alapokra épít. Felfogása a Pideritéhez hasonló, de tételeit élettanilag mélyebben indokolja és szűkebb értelemben vett diagnózisra törekszik. Az utóbbi tekintetben Lersch módszerét fejleszti tovább. Így például a figyelem gyakorlati ellenőrzésében nem elégszik meg az élénk tekintettel és a függőleges homlokráncokkal, pedig ezek Piderit szerint az erőltetett gondolkozásnak is jelei, hanem fokozatokat állapít meg az egyes izmok működésbe lépésével kapcsolatban, ami ugyan megfigyelési munkatöbbletet ró az emberismerőre, de egyúttal pontosabb észleleteket is eredményez. A corrugatornak — a függőleges homlokráncokat előidéző, úgy-